

EHDOTUS VALTIONEUVOSTON ASETUKSEKSI PÄIVITTÄISTAVARAKAUPPALVELUIDEN TUKEMISESTA MONIPALVELUKESKUKSINA MAASEUTUALUEILLA ANNETUN VALTIONEUVOSTON ASETUKSEN MUUTTAMISESTA

Pääasiallinen sisältö

Ehdotetulla asetuksella muutettaisiin valtionavustuslain (688/2001) nojalla annettua valtioneuvoston asetusta päivittäistavarakauppalveluiden tukemisesta monipalvelukeskuksina maaseutualueilla (357/2019).

Määrärahan pienenemisen johdosta kyläkauppataukea myönnettäisiin jatkossa maaseutualueiden sijasta harvaan asutulla maaseudulla ja ydinmaaseudulla sijaitseville kyläkaupoille sekä maaseutualueilla ulko-, väli- ja sisäsaaristossa sijaitseville kyläkaupoille. Soveltamisalueen muutos huomioitaisiin asetuksen pykälissä.

Komissio on uusinnut kyläkauppatauen perustana olevia valtioneuvoston asetuksia. Asetukseen tehtäisiin uusista valtioneuvoston asetuksista johtuvat säädösviittauspäivitykset.

Asian tausta

Valtioneuvosto hyväksyi maaliskuussa 2019 asetuksen päivittäistavarakauppalveluiden tukemisesta monipalvelukeskuksina harvaan asutuilla maaseutualueilla vuosina 2019-2021 (357/2019). Ensimmäinen kyläkauppatauen kokeilukausi oli 1.1.2020—30.6.2021. Asetusta muutettiin vuonna 2021 (asetus 514/2021) toista kokeilukautta (1.1.2022—30.6.2023) varten, jolloin tukijärjestelmän maantieteellistä kattavuutta laajennettiin ja säädösnimikettä vastaavasti muutettiin. Asetusta muutettiin jälleen vuonna 2023 (asetus 182/2023), jolloin kyläkauppatauki vakinaistettiin. Kyläkauppatauki myönnetään valtionavustuslain (688/2001) 5 §:n 2 momentissa tarkoitettuna yleisavustuksena. Kyse on harkinnanvaraisesta avustuksesta.

Kyläkaupat monipalvelukeskuksina –kokeiluhankkeiden ja sittemmin vakinaistetun kyläkauppatauen tavoitteena on ollut edistää kyläkauppojen mahdollisuuksia toimia palvelukeskittyminä ja sitä kautta vahvistaa maaseutualueiden elinvoimaisuutta. Tukijärjestelmään sovelletaan SGEI de minimis -sääntelyä, jota voidaan käyttää kansalaisille tärkeiden palveluiden saatavuuden varmistamiseksi. Tukikokeilun ja vakinaistetun tuen aikana kyläkauppojen määrän lasku on hidastunut, ja tukijärjestelmä on osoittautunut hallinnollisen toimeenpanon kannalta toimivaksi.

Vuosina 2021 ja 2023 jaettava määräraha on ollut 2,0 miljoonaa euroa. Julkisen talouden suunnitelmassa 2024—2027 kyläkauppatauelle on osoitettu 1,0 miljoonan vuosittainen määräraha. Eduskunta hyväksyi kuitenkin kyläkauppatauelle valtion talousarviossa vuodelle 2024 kertaluonteisen korotuksen eli määräraha vuodelle 2024 on 1,25 miljoonaa euroa. Määrärahan laskiessa 2,0 miljoonasta eurosta 1 miljoonaan on tullut välttämättömäksi arvioida, miten pienentynyt määräraha jaetaan.

Kyläkauppatukeen sovelletaan EU:n SGEI de minimis –sääntelyä eli Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja tuottaville yrityksille myönnettävään vähämerkityksiseen tukeen annettua komission asetusta (ns. SGEI de minimis –asetus). Komissio on antanut uuden SGEI de minimis -asetuksen, komission asetusta (EU) N:o 2023/2832, joka korvasi asetuksen (EU) N:o 360/2012. Koska komissio antoi kokonaan uuden SGEI de minimis -asetuksen, kansalliseen asetukseen päivitetäisiin uusi säädös.

Asian valmistelu

Ehdotus on valmisteltu virkatyönä maa- ja metsätalousministeriössä yhteistyössä Ruokaviraston kanssa.

Asetusehdotuksesta on pyydetty lausuntoa seuraavilta tahoilta: valtiovarainministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, Ruokavirasto, liikenne- ja viestintävirasto Traficom, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Finanssivalvonta, ELY-keskukset, Päivittäistavarakauppa ry, Kaupan liitto ry, Suomen yrittäjät ry, Kuluttajaliitto, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto (MTK) ry, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund (SLC) r.f., Neste, Teboil, NEOT, SEO, Posti Group Oyj, Suomen Apteekkariliitto, Finanssiala ry ja Hyvän elämän edellytysten varmistaminen maaseutualueilla –verkosto (HYMY). Asetusehdotus on ollut myös nähtävillä maa- ja metsätalousministeriön internet-sivuilla.

Alkuperäisestä asetusehdotuksesta on 2019 pyydetty taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain (429/2016) 7 §:n mukainen yritystukineuvottelukunnan lausunto, jonka mukaan asiassa saadun selvityksen nojalla maa- ja metsätalousministeriön tekemää arviota SGEI de minimis -asetuksen sovellettavuudesta kyläkauppatukeen voidaan pitää perusteltuna. Ehdotettu asetuksen muutos on ollut yritystukineuvottelukunnan kokouksessa 23.4.2024.

Nykytila

Yleistä

Suomessa palvelut ovat keskittyneet vuosikymmenten aikana yhä enenevässä määrin keskuksiin. Yksityisten ja julkisten palveluiden tuottaminen on haasteellista etenkin maaseutualueilla, jotka kattavat yhteensä 95 % maasta. Palvelutarjonnan keskittyminen näkyy muun muassa kyläkauppojen määrän vähentymisenä. Kyläkauppoja oli vuonna 2002 vielä 704, mutta vuoden 2023 syksyllä jäljellä oli enää 180. Kyläkauppioiden ikäjakauma on vanhempiin ikäryhmiin painottuva, joten suurella osalla kyläkaupoista on lähivuosina edessä sukupolvenvaihdos.

Kyläkauppatuen tavoitteena on ollut edistää kyläkauppojen mahdollisuuksia toimia palvelukeskittyminä ja sitä kautta vahvistaa maaseutualueiden elinvoimaisuutta. Kyläkauppatuki on perustunut Ruotsissa vuodesta 2016 käytössä olleeseen malliin, jossa yksittäisen kyläkaupan tuki voi olla enimmillään 300 000 kruunua (tammikuussa 2023 n. 26 500 euroa) vuodessa. Ruotsissa tuella katsotaan olleen merkittävä vaikutus siihen, että kyläkauppojen vähenemistähtiä on saatu hidastettua.

Kyläkauppatuki toimi Suomessa kokeiluhankkeena vuosina 2020–2023 ja pysyvänä tukijärjestelmänä 1.7.2023 alkaen.

Kyläkauppatuki Suomessa

Valtioneuvosto hyväksyi maaliskuussa 2019 asetuksen päivittäistavarakauppalveluiden tukemisesta monipalvelukeskuksina harvaan asutuilla maaseutualueilla vuosina 2019–2021 (357/2019). Asetuksella toteutettiin Kyläkaupat monipalvelukeskuksina – kokeiluhanke. Asetusta päivitettiin kesäkuussa

2021 toiselle kokeilukaudelle (2022—2023) tukialueen laajentumisen myötä (514/2021). Asetusta päivitettiin jälleen helmikuussa 2023, jolloin kyläkauppatuki vakinaistettiin.

Tällä hetkellä voimassa olevan asetuksen mukaan tukea voidaan maksaa sellaiselle maaseudulla sijaitsevalle kyläkaupalle, joka toimii vuoden ympäri ja jonka päivittäistavaroiden myynti on vähemmän kuin kaksi miljoonaa euroa vuodessa. Päivittäistavaravalikoimassa tulee olla vähintään 500 tuotetta. Lisäksi etäisyys lähimpään toiseen päivittäistavarakauppaan tulee olla vähintään 7,5 kilometriä tai sen tulee olla muuten vaikeasti saavutettavissa. Avustuksen myöntämisen ehtona on lisäksi, että avustuksen saaja sitoutuu tarjoamaan päivittäistavarakauppapalveluiden lisäksi vähintään yhtä muuta kaupallista palvelukokonaisuutta, joita ovat posti-, käteisnosto-, apteekki- tai polttoainejakelupalvelu. Apteekkipalvelu voi kuulua muulle kuin kaupan toiminnasta vastaavalle taholle ja apteekkipalveluveloitteeksi riittää apteekkipalvelun tarvitsemien tilojen antaminen kyseiseen tarkoitukseen kaupan tiloista. Avustusta ei myönnetä huoltamon yhteydessä oleville myymälöille.

Avustuksen asetuksessa säädetty enimmäismäärä on 15 000 euroa vuodessa hakijaa kohti, tai 20 000 euroa hakijaa kohti, jos avustuksen saaja on sitoutunut lisäksi tarjoamaan myös ympärivuotista myymäläautopalvelua. Myymäläauton tulee palvella vähintään kymmentä maaseutualueella sijaitsevaa pysäkkiä viikossa. Myymäläautolla tulee olla viikoittaista reittiajtoa vähintään sata kilometriä.

Ruokavirasto on toiminut kyläkauppatuen valtionapuviranomaisena. Ruokavirasto avasi ensimmäisen Kyläkaupat monipalvelukeskuksina -kokeiluhankkeen haun syksyllä 2019. Tukialueen aluerajauksena hankkeessa oli Suomen ympäristökeskuksen kaupunki-maaseutuluokituksen mukainen harvaan asuttu maaseutu. Määräaikaan mennessä kyläkauppatukea haki yli 200 yrittäjää, joista noin 40 % (86 kpl) sai avustuksen. Korotettua tukea myymäläautopalvelusta johtuen sai yksi hakija. Käytävissä olevasta määrärahasta maksettiin 11 132 € jokaiselle avustuksen saajalle ja korotetun avustuksen myymäläautopalvelusta saanut hakija sai 14 805 €.

Toiselle Kyläkaupat monipalvelukeskuksina -kokeiluhankkeelle (1.1.2022—30.6.2023) hakuaika oli 1.9.—31.10.2021. Toiselle kokeilukaudelle myönnetty määräraha oli yhteensä 2 miljoonaa euroa. Edelliseen kauteen verrattuna potentiaalisten avustuksen saajien piiriä laajennettiin kattamaan kaikki kaupunki-maaseutuluokituksen mukaisilla maaseutualueilla sijaitsevat päivittäistavarakaupat. Muut sijaintiin liittyvät edellytykset (etäisyys lähimpään toiseen kauppaan tai vaikea saavutettavuus) pysyivät ennallaan. Tukijärjestelmän kattavuuden laajentamisen myötä avustuksen saaneiden kyläkauppojen määrä kasvoi; tukea myönnettiin lähes kaikille hakijoille ja saajia oli 178. Määrärahan noustua kaksinkertaiseksi 1 miljoonasta eurosta 2 miljoonaan euroon avustus pysyi saajaa kohden samalla tasolla, n. 11 000 €.

Kyläkauppatuki vakinaistettiin helmikuussa 2023, ja parhaillaan on käynnissä kolmas perättäinen tukikausi. Vuosina 2021 ja 2023 jaettava määräraha on ollut 2 miljoonaa euroa. Kolmannella tukikaudella (päättyy 30.6.2024) tukialue kattaa kaikki kaupunki-maaseutuluokituksen mukaisilla maaseutualueilla sijaitsevat päivittäistavarakaupat. Suurin osa maaseudun kyläkaupoista haki tukea ja tuki myönnettiin lähes kaikille sitä hakeneille. Tukea myönnettiin 180 hakijalle. Tuki oli 10 948 euroa kyläkauppaa kohden. Myymäläautopalvelua tarjoavat kyläkaupat saivat 14 593 euron tuen.

Vuonna 2024 määräraha on 1,25 miljoonaa euroa ja vuosina 2025-2027 vuoden 2023 julkisen talouden suunnitelman perusteella määräraha on vuosittain 1 miljoonaa euroa.

Avustuksen saajan tulee antaa selvitykset avustuksen käytöstä hankekaudelta. Selvitysten tuottamaa tietoa hyödynnetään myös kyläkauppapaten vaikuttavuusarvioinneissa.

Nykytilan arviointi

Kyläkaupat monipalvelukeskuksina –kokeiluhankkeiden ja vakainaistetun tuen tavoitteena on ollut edistää kyläkauppojen mahdollisuuksia toimia palvelukeskittyminä ja sitä kautta vahvistaa maaseutualueiden elinvoimaisuutta.

Ensimmäisen kokeilukauden arviointi valmistui kesäkuussa 2021¹. Arvioinnin mukaan avustusta saaneet kyläkaupat pitivät avustusta erittäin hyödyllisenä toimintansa ylläpitämisen ja kehittämisen kannalta. Kyläkauppiat pystyivät käyttämään tätä korona-aikana maksettua avustusta joustavasti ja monipuolisesti toimintansa turvaamiseksi. Vaikka summa ei ollut suuri, sen merkitystä pidettiin kyläkauppojen toiminnan jatkuvuuden kannalta huomattavana. Moni kauppias ilmoitti myös työllistäneensä avustuksen avulla kausi- tai kokoaikaisia työntekijöitä. Palvelutarjonnan laajentamisen lisäksi kauppiat ovat avustuksen avulla pystyneet myös lisäämään päivittäistavaravalikoimaansa. Avustus on lisännyt koko alueen elinvoimaa esimerkiksi palveluiden tarjonnan säilymisen ja lisääntymisen kautta.

Toisen kokeilukauden arviointi valmistui helmikuussa 2024². Arvioinnin mukaan tuella on merkittävä vaikutus kyläkauppojen toiminnalle. 78 prosenttia oli sitä mieltä, että kyläkauppapateella on voinut lisätä kyläkaupan tuote- ja palveluvalikoimaa ja 71 prosenttia koki sen estäneen tuote- ja palveluvalikoiman supistumisen. Vuosina 2021–2022 kyläkauppapateka käytettiin eniten kauppojen kone- ja laiteinvestointeihin, kiinteistö- ja rakennusinvestointeihin, kahvila- ja ravintolapalvelujen, polttoainejakelun sekä elintarvikkeiden ja aterioiden kotiinkuljetuspalvelujen kehittämiseen. Vastaajista 91 prosenttia oli sitä mieltä, että kyläkauppapaten hakeminen oli helppoa eikä sen käytön seuranta aiheuta kauppoille juurikaan lisätyötä. Lähes puolet vastaajista piti kyläkauppapaten määrää liian pienenä.

Tukikokeilujen aikana kyläkauppojen määrän lasku on hidastunut ja vuoden 2023 syksyllä kyläkauppoja oli 180. Kokeiluhankkeiden voidaan katsoa edistäneen maaseutualueiden pysymistä elinvoimaisina. Yleisavustuksena myönnettävä tuki on ollut omiaan helpottamaan kyläkauppojen sopeutumista toimintaympäristön muutoksiin. Kyläkauppapaten hallinnollista toimeenpanoa voidaan pitää onnistuneena. Avustuksen hakeminen, myöntäminen ja maksaminen on ollut asiakkaalle ja viranomaiselle helppoa ja yksinkertaista.

Euroopan unionin valtioneuvoston sääntely

Kyläkauppapateeseen sovelletaan EU:n SGEI de minimis -sääntelyä. Sääntely koskee yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluita (Services of General Economic Interest, SGEI) ja mahdollistaa sen, että jäsenvaltiot voivat kohdistaa tukitoimenpiteitä kansalaisille tärkeiden palveluiden saatavuuden varmistamiseksi. Sääntelyn mukaan tärkeäksi määriteltyä palvelua, joka on tarjolla toimivilla markkinoilla, mutta on sitä tarvitsevien ulottumattomissa, voidaan tukea väärinmäärittämättä kuitenkaan kilpailua.

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja tuottaville yrityksille myönnettävään vähämerkityksiseen tukeen annettu komission asetus (EU) 360/2012 (ns. SGEI de minimis –asetus) oli voimassa 31.12.2023 asti, mutta sen mukaisen tukijärjestelmän

¹ Voutilainen, Olli – Korhonen, Kirsi – Ovaska, Ulla: Kyläkauppapate 2019–2021: Kyläkaupat monipalvelukeskuksina –kokeiluhankkeen toteutuksen ja vaikutusten arviointi. Luonnonvarakeskus 2021 (<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-380-235-3>).

² Hirvonen, Timo; Rautiainen, Simo; Lemponen, Virpi; Jolkkonen, Arja; Kahila, Petri; Rannanpää, Sari. Kuinka monta meitä on jäljellä viiden vuoden kuluttua? : Kyläkauppojen tukikauden 2022–2023 arviointi. Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 2024:4. (<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-366-864-5>).

toimeenpanoa voidaan jatkaa kuusi kuukautta tämän jälkeen. Komissio on antanut uuden SGEI de minimis -asetuksen, komission asetus (EU) 2023/2832. Uudessa SGEI de minimis -asetuksessa SGEI de minimis -tuen enimmäismäärä nousi, millä ei ole kuitenkaan vaikutusta kyläkauppatukeen. Myöskään muilla SGEI de minimis -asetukseen tehdyillä muutoksilla ei ole vaikutusta kyläkauppatukeen. Koska komissio antoi kokonaan uuden SGEI de minimis -asetuksen, joka korvasi voimassa olleen SGEI de minimis -asetuksen, valtioneuvoston asetukseen päivitettäisiin uusi säädös.

Vastaavasti komissio korvasi myös Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen annetun komission asetuksen (EU) 1407/2013 (ns. yleinen de minimis -asetus) komission asetuksella (EU) 2023/2831. Uusi yleinen de minimis -asetus tuli voimaan 1.1.2024. Hakijan on ilmoitettava kolmen aiemman vuoden aikana myönnettyt de minimis -tuet kyläkauppatukea hakiessaan. Aiemmin vaatimus koski kuluvaan vuoteen ja kahta edellistä verovuoteen. Viittaus uuteen de minimis -asetukseen päivitettäisiin asetukseen.

Toteuttamisvaihtoehdot

Jos tukialueena pidettäisiin edelleen kaikki maaseutualueet, tulisi nykyisellä tuensaajamäärällä (180 kauppa) ja 1 miljoonan euron määrärahalta tukisummaksi noin 5 555 euroa/v kauppa kohden. Vuonna 2024 määrärahan ollessa 1,25 miljoonaa euroa tulisi tukisummaksi noin 6 944 euroa/v kauppa kohden. Näin ollen tukisumma lähes puolittuisi ja menettäisi siten liikaa vaikuttavuuttaan tuen tavoitteiden saavuttamiseksi. Tämä summa todennäköisesti auttaisi kauppia ylläpitämään nykytilaa, mutta vähentäisi toiminnan kehittämismahdollisuuksia aiemmasta. Kokeilukauden 2021-2023 arvioinnin mukaan kyläkauppiasta 98 % on sitä mieltä, että kyläkauppatuki on tärkeä oman kyläkaupan toiminnan jatkumisen kannalta. Vastaajien näkemykset erosivat eniten kyläkauppatuen suuruudesta. Vastaajista 39 % oli samaa mieltä siitä, että noin 10 000 euron suuruinen kyläkauppatuki on riittävän suuri ja 46 % vuorostaan halusi tuen nousevan.

Jos tukialuetta supistettaisiin harvaan asutulle maaseudulle ja ydinmaaseudulle sekä maaseutualueille ulko-, väli- ja sisäsaaristossa tulisi tukisummaksi noin 7 194 euroa/v kauppa kohden. Vuonna 2024 määrärahan ollessa 1,25 miljoonaa euroa tulisi tukisummaksi noin 8 993 euroa kauppa kohden. Harvaan asutulla maaseudulla ja ydinmaaseudulla sekä maaseutualueilla ulko-, väli- ja sisäsaaristossa kauppojen lukumäärä on tällä hetkellä noin 139. Tukialueen supistamisella ylläpidettäisiin tuen vaikuttavuutta ja tuettaisiin erityisesti harvaan asutun maaseudun ja ydinmaaseudun sekä saaristoalueiden elinvoimaisuutta. Syrjäiset ja harvaan asutut alueet tarvitsevat erityisiä toimia elinvoimaisuuden ylläpitämiseksi.

Keskeiset ehdotukset

Ehdotetut muutokset

Asetuksen soveltamisalaa koskevan 1 §:n 1 momenttia muutettaisiin siten, että asetuksessa säädettäisiin päivittäistavarakauppalveluiden tuesta monipalvelukeskuksina harvaan asutulla maaseudulla ja ydinmaaseudulla sekä maaseutualueilla ulko-, väli- ja sisäsaaristossa eikä päivittäistavarakauppalveluiden tuesta monipalvelukeskuksina kaikilla maaseutualueilla. Vastaavat muutokset tehtäisiin myös 2,5 ja 6 §:ään. Myös määritelmäpykälässä huomioitaisiin soveltamisalueen muutos.

Uusi komission antama SGEI de minimis -asetus ja yleinen de minimis -asetus huomioitaisiin 1 §:n 3 momentissa ja 9 §:n 3 momentin 4 kohdassa.

Pääasialliset vaikutukset

Taloudelliset vaikutukset

Valtion vuoden 2024 talousarviossa momentille 30.10.63 (Maaseudun kehittäminen) on kyläkauppatuen maksamiseen varattu 1,25 miljoonaa euroa. Julkisen talouden suunnitelmassa 2024—2027 on kyläkauppatukea varten osoitettu 1,0 miljoonan vuosittainen määräraha vuosille 2025—2027.

Kilpailuvaikutukset

Ehdotetulla kyläkauppatuella ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia kilpailuun. Tältä osin merkityksellistä on ensinnäkin avustuksen suhteellisen pieni enimmäismäärä. Hakijaa kohden vuosittain myönnettävän avustuksen enimmäismäärä on myymäläautopalvelukorotus huomioiden 20 000 euroa. Toiseksi kyse on avustuksesta sellaisille harvaan asutulla maaseudulla ja ydinmaaseudulla sekä saaristossa sijaitseville kyläkaupoille, joiden lähellä ei ole toista kauppaa.

Yhteiskunnalliset vaikutukset

Kyläkauppatuen avulla turvattaisiin päivittäistavarakauppapalveluiden saatavuutta ja tarjottaisiin kannuste niiden tuottamiseen harvaan asutulla maaseudulla ja ydinmaaseudulla sekä saaristossa ylläpitämällä ja lisäämällä näiden palveluiden monipuolisuutta. Avustuksella luotaisiin myös edellytyksiä harvaan asutun maaseudun ja ydinmaaseudun eri palveluiden yhteensovittamiseksi. Näin voidaan tukea näiden alueiden asukkaiden ja yritysten tarvitsemien peruspalveluiden pysymistä lähellä alueen asukkaita. Avustuksella vahvistettaisiin harvaan asutun maaseudun, ydinmaaseudun ja saariston elinvoimaa edistämällä vakinaista ja monipaikkaista asumista näillä alueilla.

Maaseutuvaikutukset

Supistamalla kyläkauppatuen tukialuetta harvaan asutulle maaseudulle ja ydinmaaseudulle sekä ulko-, väli- ja sisäsaaristoon voitaisiin kohdentaa vähentynyt määräraha vaikuttavammin alueille, jotka tarvitsevat sitä eniten. Näin ollen tukisumma säilyisi lähes saman suuruisena kuin käynnissä olevalla tukikaudella ja vaikuttavuus samalla tasolla. Maaseutumaisuuden lisäksi saaristoalueille on tyypillistä vesistöjen aiheuttama rikkonaisuus, joka vaikuttaa usein myös saavutettavuuteen. Suomen ympäristökeskuksen kehittämän saaristoluokituksen myötä on mahdollista ottaa huomioon saariston erityispiirteet, sillä saaristoluokituksessa huomioidaan erityisesti saaristoalueiden luonnonmaantiede. Kyläkaupat monipalvelukeskuksina tarjoavat kauppalveluiden lisäksi myös muita palveluja, jotka vahvistavat alueen elinvoimaa. Kyläkauppojen rooli erityisesti harvaan asutuilla alueilla on merkittävä myös muuten kuin kauppalvelujen tuottajana.

Kyläkauppatuen tukikauden 2022-2023 arvioinnin mukaan kunnat näkevät kyläkaupat ja niiden tukemisen esimerkiksi asuinalueiden vetovoimaan liittyvänä tai joukko- ja asiointiliikenteen lisäämisvelvoitteiden vähentäjänä. Lisäksi tutkijat ja asiantuntijat korostavat kyläkaupoilla ja niiden tukemisella olevan vaikutuksia osallisuuden lisäämiseen ja ylläpitämiseen.

Tukialueen supistaminen harvaan asutulle maaseudulle ja ydinmaaseudulle sekä saaristoon voi heikentää jonkin verran muiden maaseutualueiden kyläkauppojen tilannetta. On kuitenkin arvioitu, että kyläkauppatuen hyödyt ja vaikuttavuus ovat korkeammalla tasolla, mikäli tuki kohdennetaan määrärahan puolittumisen myötä osaan maaseutualueista.

Vaikutukset viranomaistoimintaan

Avustuksen toimeenpaneva viranomainen olisi Ruokavirasto, joka muun muassa käsittelisi hakemukset ja myöntäisi avustuksen. Tältä osin ei ehdoteta muutoksia. Asetusmuutokset eivät edellytä merkittäviä muutoksia tukijärjestelmän hallinnointiin käytettävään tietojärjestelmään.

Lausuntopalaute

Lausuntoja saatiin yhteensä 19 kappaletta. Lausunnot saatiin seuraavilta tahoilta: Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund, Suomen Yrittäjät ry, Suomen kyläkauppiat/Villa Rapakivi Oy (lausunnon oli allekirjoittanut 19 kyläkauppaa sekä Suomen yrittäjäopiston toteuttaman kyläkauppa-hankkeen vetäjä), saaristoasiain neuvottelukunta, Kuluttajaliitto ry, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Kaupan liitto ry, K-kauppiasliitto ry, Päivittäistavara-kauppa ry, Suomen Apteekkariliitto, Kemiönsaaren kunta, Finanssiala ry, Ruokavirasto ja Posti Oy.

Liikenne- ja viestintäministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, valtiovarainministeriö ja Traficom ilmoittivat, etteivät ne lausu asiasta.

Kyläkauppatukea pidettiin yleisesti perusteltuna, mutta lausunnoissa toivottiin, että tukialue kattaisi kaikki maaseutualueet. Erityisesti saaristoalueiden huomioimista toivottiin. Tukialueen supistaminen koskemaan vain harvaan asuttua maaseutua ja ydinmaaseutua tiputtaisi tuen ulkopuolelle osan saariston kyläkaupoista, jotka tällä hetkellä ovat tuen piirissä. Lausunnoissa esitettiin, että saaristotypologian mukaisilla ulko-, väli- ja sisäsaariston alueilla sijaitsevat kaupat otettaisiin mukaan tukialueeseen, mikäli ne muutoin täyttävät tuen edellyttävät kriteerit. Osa kuitenkin piti tukialueen supistumista perusteltuna tuen vaikuttavuuden säilyttämiseksi. Määrärahan korotusta toivottiin useissa lausunnoissa. Lisäksi Kilpailu- ja kuluttajavirasto toivoi kyläkauppatuesta tarveharkintaista ja näki, että tukialueen supistuminen vähentää mahdollisia kilpailuvaikutuksia. Lausunnoista on laadittu erillinen lausuntoyhteenveto.

Lausuntopalautteen johdosta tukialuetta on laajennettu. Tukialuetta laajennettaisiin maaseutualueilla ulko-, väli- ja sisäsaaristossa sijaitseviin kyläkauppiihin, jossa saariston erityispiirteet tuovat omat haasteensa elinkeinotoiminnan harjoittamiselle ja vaikuttavat esimerkiksi saavutettavuuteen. Tukialueen laajennuksen myötä tukialue kattaa myös kaupungin läheisen maaseudun kauppvoja. Jotta tuen vaikuttavuus ei merkittävästi heikkenisi ei ole perusteltua laajentaa tukialuetta saaristoaluelajennusta lukuun ottamatta tai muuttaa tukikriteereitä.

Yksityiskohtaiset perustelut

1 § *Soveltamisala*. Asetuksen soveltamisalaa koskevan 1 §:n 1 momenttia muutettaisiin siten, että asetuksessa säädettäisiin päivittäistavara-kauppalveluiden tuesta monipalvelukeskuksina harvaan asutulla maaseudulla ja ydinmaaseudulla sekä maaseutualueilla ulko-, väli- ja sisäsaaristossa eikä päivittäistavara-kauppalveluiden tuesta monipalvelukeskuksina kaikilla maaseutualueilla.

Pykälän 3 momentissa oleva Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja tuottaville yrityksille myönnettävään vähämerkityksiseen tukeen annettu komission asetukset (EU) N:o 360/2012 (ns. SGEI de minimis –asetus) korvattaisiin 1.1.2024

voimaan tulleella uudella SGEI de minimis –asetuksella (EU) N:o 2023/2832. Muutoksella ei ole sisällöllisiä vaikutuksia kyläkauppатуkeen.

2 § *Avustuksen tarkoitus.* Pykälässä huomioitaisiin kyläkauppатуen kohteena olevan alueen supistuminen maaseutualueista harvaan asutuksi maaseudeksi ja ydinmaaseudeksi sekä maaseutualueisiin kuuluvaksi ulko-, väli- ja sisäsaaristoksi.

4 § *Määritelmät.* Määritelmiin lisättäisiin harvaan asutun maaseudun ja ydinmaaseudun sekä ulko-, väli- ja sisäsaariston määritelmät soveltamisalueen muutoksen johdosta. Maaseutualueiden määritelmät perustuvat Suomen ympäristökeskuksen kehittämään ja ylläpitämään paikkatietopohjaiseen kaupunki-maaseutuluokitukseen. Saaristoluokitukset puolestaan perustuvat Suomen ympäristökeskuksen kehittämään ja ylläpitämään paikkatietopohjaisen saaristo -luokitukseen. Saaristoalueet kuuluvat myös maaseutuluokkiin. Saaristoalueella sijaitsevilla kaupoilla kuitenkin myöntämiskriteeri määräytyisi saaristoluokituksen perusteella.

Suomen ympäristökeskuksen saaristoluokitus kuvaa luonnonmaantieteellisiä ja toiminnallisia aluetyyppejä. Saaristoluokituksen mukaan Suomen alueet luokitellaan neljään alueluokkaan: ulko-, väli- ja sisäsaaristo sekä saaristomaiset manneralueet. Ulko- ja välisaaristo on tyypillisesti saaristoa, jonne ei ole lainkaan kiinteää tieyhteyttä. Sisäsaaristoon on usein kiinteä tieyhteys, mutta alue on vesistöjen rikkomaa. Saaristoa muistuttavia alueita on voimakkaasti vesistöjen rikkomilla sisämaan järviolueilla, missä laajat vesialueet aiheuttavat merkittäviä paikallisia ja seudullisia estevaikutuksia esimerkiksi lähimpiin väestökeskittyymiin.

5 § *Avustuksen yleiset edellytykset.* Pykälässä huomioitaisiin kyläkauppатуen kohteena olevan alueen supistuminen maaseutualueista harvaan asutuksi maaseudeksi ja ydinmaaseudeksi sekä maaseutualueisiin kuuluvaksi ulko-, väli- ja sisäsaaristoksi. Pykälässä ei enää olisi erikseen todettu soveltamisaluetta, vaan siltä osin viitattaisiin asetuksen 1 §:n 1 momentin alueisiin.

6 § *Palveluvelvoite.* Palveluvelvoitetta koskevan asetuksen 6 §:n 2 momentin säännöstä avustuksen myöntämisestä korotettuna myymäläautopalvelua tarjoavalle hakijalle muutettaisiin myymäläauton reittiä koskevan ehdon osalta siten, että jatkossa edellytettäisiin maaseutualueella sijaitsevista pysäkeistä koostuvan reitin sijasta asetuksen 1 §:n 1 momentissa säädetyllä alueella sijaitsevista pysäkeistä koostuvaa reittiä.

9 § *Avustuksen hakeminen.* Kolme momentin 4 kohdassa oleva tarkastelujakso muuttuisi uuden SGEI de minimis -asetuksen mukaisesti kolmeksi vuodeksi. Aiemmin tarkastelujakso aiemmista tuista oli kuluva vuosi ja kaksi edellistä verovuotta. Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen annettu komission asetus (EU) N:o 1407/2013 (ns. yleinen de minimis –asetus) korvattaisiin 1.1.2024 voimaan tulleella uudella yleisellä de minimis –asetuksella (EU) N:o 2023/2831. Käytännössä muutoksella ei ole sisällöllisiä vaikutuksia kyläkauppатуkeen. Lisäksi momentin selkeyttä on parannettu kielellisillä täsmennyksillä.

Voimaantulo

Asetus ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä toukokuuta 2024.

Asetukseen ehdotetaan otettavaksi siirtymäsäännös, jonka mukaan ennen asetuksen voimaantuloa myönnettyyn avustukseen sovellettaisiin asetuksen voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.